

۲۰۷۶۸۳۲

تکالیف ضابطان دادگستری

در نظام حقوقی ایران

تألیف:

دکتر ابراهیم رجیبی تاج امیر

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: رجبی تاج امیر، ابراهیم
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: تکالیف ضابطان دادگستری در نظام حقوقی ایران / تألیف ابراهیم رجبی تاج امیر.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۴۲۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵۳۷۵-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: ضابطان دادگستری -- ایران -- شرح وظایف
موضوع	: Bailiffs -- Iran -- Job descriptions
نوع	: ضابطان دادگستری -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
نوع	: Bailiffs -- Legal status, Laws, etc. -- Iran
ه. بندی کنگره	: KMH۱۶۲۴
د. بندی ری	: ۳۴۷/۵۵۰۱۶
شماره بایستاسی	: ۶۰۰۹۲۹۹

هرگونه تکثیر کامل؛ قسمتی از کتاب، بدون اجازه پدیدآورنده یا ناشر، خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
واردات: تلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

تکالیف ضابطان دادگستری در نظام حقوقی ایران

تألیف: دکتر راهبر، رجبی تاج امیر

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منسب «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵۳۷۵-۲

ISBN: 978-622-225-225375-2

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای تهران، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۱۲۱۳۳۸۶

فروشگاه: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲

www.majdlaw.com

E- mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

.....	سخن مؤلف	۹
.....	فصل اول: کلیات، مفاهیم و گونه ها	۱۱
.....	گفتار اول: مفهوم ضابطان دادگستری	۱۱
.....	گفتار دوم: انواع ضابطان دادگستری	۱۴
.....	الف - ضابطان عام	۱۶
.....	ب - ضابطان خاص	۲۹
.....	ج - کمائی که فقط گزارش آنها در حکم گزارش ضابطان است	۴۱
.....	د - ماموران مشابه ضابطان خاص دادگستری	۴۵
.....	گفتار دوم: ضابطان نظامی	۵۱
.....	الف - تدیف ضابطان نظامی	۵۱
.....	ب - مصادیق ضابطان نظامی	۵۲
.....	فصل دوم: وظایف و اختیارات ضابطان دادگستری در مرحله پیش از محاکمه	۵۷
.....	مبحث اول: وظایف و اختیارات ضابطان در مرحله دستگیری و حقوق مربوطه	۶۰
.....	گفتار اول: دستگیری، احضار جلب نهادن	۶۷
.....	الف - تعریف جلب و دستگیری	۶۷
.....	ب - انواع جلب	۶۸
.....	گفتار دوم: بازداشت متهم	۷۴
.....	الف - بازداشت متهم توسط ضابطان در جرائع مشهود	۷۹
.....	ب - بازداشت متهم به دستور مقام قضائی قبل و بعد از صدور قرار تأمین	۸۰
.....	ج - بازداشت متهم مجلوب	۸۲
.....	د - حقوق دوران بازداشت	۸۳
.....	گفتار سوم: مصونیت برخی از اشخاص از جلب و دستگیری	۸۹
.....	الف - مصونیت پارلمانی	۹۰
.....	ب - مصونیت سیاسی	۹۱
.....	ج - مصونیت قضائی	۹۲
.....	گفتار چهارم: چگونگی تشکیل پرونده قضائی	۹۳
.....	الف - ارکان تشکیل دهنده گزارش قضائی	۹۴
.....	ب - نحوه تنظیم گزارش نهایی	۹۵
.....	مبحث دوم: وظایف و اختیارات ضابطان در مرحله بازجویی	۹۶
.....	گفتار اول: انجام بازجویی مقدماتی	۹۹
.....	الف - بازجویی از شاکی	۱۰۰

- ب- بازجویی از متهم ۱۰۳
- گفتار دوم: تحقیقات محلی ۱۰۵
- الف- شرایط شهود و کیفیت احضار آنها ۱۰۷
- ب- استماع شهادت شهود ۱۱۰
- گفتار سوم: حقوق دوران بازجویی ۱۱۱
- الف- حق دریافت تذکر به مواظبت در اظهارات ۱۱۱
- ب- حق تفهیم اتهام با ذکر دلایل آن ۱۱۲
- ج- اعلام و تفهیم حق سکوت ۱۱۷
- د- تکلیف اعلام حق داشتن وکیل در شروع بازجویی ۱۲۲
- ز- منع سوال‌های تلقینی یا اغفال متهم ۱۴۰
- ر- منع کاربرد روش‌های علمی محل حق دفاع ۱۴۴
- گفتار چهارم: حقوق بهروندی بزه‌دیدگان و مصادیق آن ۱۴۸
- الف- حق دسترسی سهل و آسان به پلیس و بهره‌مندی از حمایت و کمک
رسانی آن ۱۵۰
- ب- حق بزه‌دیده در کشف جرم و تحقیقات پلیسی در مدت زمان معقول ۱۵۲
- پ- حق تأمین امنیت ۱۵۲
- ت- حق برخورداری از رفتار صحیح و غیر توهین‌آمیز ۱۵۴
- ث- حق حفظ اسرار و اطلاعات شخص ۱۵۵
- ج- حق اطلاع از محتویات پرونده ۱۵۶
- چ- حق حفظ آثار و علایم جرم از سوی پلیس ۱۵۷
- ح- حق ارائه دیدگاه‌ها و نگرانی‌های بزه‌دیده ۱۵۸
- خ- حق آگاه‌سازی بزه‌دیده از حقوق خود ۱۵۸
- د- حق فراهم کردن ساز و کارهای جبران ۱۵۹
- ذ- حق داشتن وکیل ۱۶۰
- ر- حق مشارکت بزه‌دیده ۱۶۲
- ز- حق مساوات حقوق بزه‌دیده و بزه‌کار ۱۶۳
- گفتار پنجم: حقوق مربوط به جرم خصوصی ۱۶۴
- الف- حفظ حرمت منازل و اماکن و اشیاء ۱۶۵
- ب- حفظ حرمت مراسلات یا مخابرات یا مکالمات تلفنی ۱۷۹
- گفتار ششم: معاینه محل ۱۸۳
- فصل سوم: وظایف ضابطان در قبال شوراهای حل اختلاف ۱۸۷
- فصل چهارم: وظایف و اختیارات ضابطان دادگستری در مرحله محاکمه ۱۹۱
- مبحث اول: وظایف عمومی پلیس در مرحله محاکمه ۱۹۱
- گفتار اول: تفکیک متهمین از محکومین و لزوم رعایت حقوق آنان ۱۹۱

فهرست مطالب □ ۷

۱۹۲.....	گفتار دوم: اجرای سایر دستورهای مقام قضائی و گزارش نتایج اقدامها
۱۹۴.....	مبحث دوم: ابلاغ اوراق قضائی
۱۹۷.....	گفتار اول: انواع اوراق قضائی
۱۹۷.....	الف - اظهار نامه
۱۹۹.....	ب - دادخواست
۲۰۲.....	ج - احضاریه (احضار نامه)
۲۰۴.....	د - اجرائیه
۲۰۶.....	و - حکم جلب
۲۰۸.....	ه - اخطاریه
۲۰۹.....	ی - حررها
۲۱۱.....	گفتار دوم: نحوه ابلاغ اوراق قضائی
۲۱۱.....	الف - ابلاغ
۲۱۳.....	ب - ابلاغ قانونی
۲۲۱.....	ج - مقررات مختلفه در ابلاغ
۲۲۱.....	د - موارد ابطال ابلاغ
۲۲۲.....	ه - جهات رد مأمورین ابلاغ و احدا و ضمانت اجرای آن
۲۲۲.....	و - اثر عدم رعایت مقررات ابلاغ و ضمانت اجرای آن
۲۲۳.....	ز - ادعای عدم اطلاع از مفاد اجرائیه یا قبول رعایت تشریفات قانونی
۲۲۴.....	ح - ادعای عدم اطلاع از مفاده اوراق و رعایت تشریفات قانونی
۲۲۶.....	مبحث سوم: منع تصرف در اموال توقیف شده
۲۲۹.....	مبحث چهارم: چالش‌های ضابطان دادگستری در انجام وظایف
۲۲۹.....	الف - عملکرد نامطلوب
۲۳۹.....	ب - ضعف انگیزه کاری
۲۴۰.....	ج - شرایط نامطلوب کاری
۲۴۵.....	د - نیرو و ساختار نامطلوب
	فصل پنجم: وظایف و اختیارات ضابطان دادگستری در مرحله اجرای حکم
۲۵۹.....	کیفری
۲۶۱.....	مبحث اول: اجرای حکم محکومیت‌های محدود کننده و سلب آزادی
۲۶۱.....	گفتار اول: تبعید
۲۶۲.....	گفتار دوم: زندان
۲۶۵.....	مبحث دوم: اجرای احکام محکومیت‌های بدنی
	گفتار اول: محکومیت‌های سلب کننده حیات (قصاص نفس، اعدام، قتل، صلب،
۲۶۵.....	رجم)
۲۶۸.....	گفتار دوم: سایر محکومیت‌های بدنی

۲۶۸	الف - قطع یا جرح عضو (قصاص عضو).....
۲۶۹	ب - شلاق.....
۲۷۳	فصل ششم: مسئولیت های قانونی ضابطان دادگستری.....
۲۷۴	مبحث اول: مسئولیت کیفری.....
۲۷۴	گفتار اول: مسئولیت کیفری ناشی از تخلف در انجام وظایف ضابطان.....
۲۹۲	گفتار دوم: مسئولیت کیفری ضابطان در قبال دستورات غیر قانونی.....
۲۹۲	الف - مسئولیت در قبال دستورات غیر قانونی مقام قضائی.....
۲۹۳	ب - مسئولیت در قبال دستورات غیر قانونی مقامات مافوق.....
۲۹۵	مبحث دوم: مسئولیت مدنی.....
۲۹۷	گفتار اول: انواع ضررهای قابل مطالبه از ضابطان دادگستری.....
۲۹۷	الف - ضرر مادی.....
۳۰۰	ب - ضرر جسمانی.....
۳۰۳	ج - ضرر معنوی.....
۳۰۷	گفتار دوم: شرایط ضرر ابله، مطالبه از ضابطان دادگستری.....
۳۰۷	الف - مسلم و قاضی بودن ضرر.....
۳۱۳	ب - مستقیم بودن ضرر.....
۳۱۵	ج - عدم جبران ضرر وارده.....
۳۱۶	د - قابل پیش بینی بودن ضرر.....
۳۲۱	و - ضرر وارده ناشی از اقدام و کاری زیان دهنده نباشد.....
۳۲۱	ه - ضرر به منافع مشروع افراد وارد شده یا نه.....
۳۲۲	ی - ویژه بودن ضرر.....
۳۲۳	مبحث سوم: مسئولیت انتظامی (اداری).....
۳۲۴	گفتار اول: مصادیق تخلفات اداری و ضمانت اجرای آنها.....
۳۲۴	بند اول: انواع تخلفات اداری کارمندان دولت.....
۳۲۶	بند دوم: تنبیهات اداری به عنوان ضمانت اجرای تخلفات اداری.....
۳۲۹	فصل هفتم: مسائل کاربردی.....
۳۲۹	گفتار اول: مسائل کاربردی مرتبط با نحوه ابلاغ.....
۳۵۲	گفتار دوم: مسائل کاربردی مرتبط با کشف جرم و تحقیقات مقدماتی.....
۴۱۷	منابع.....

سخن مؤلف

یکی از ابزارهای قوه قضائیه جهت رسیدگی و صدور حکم درخصوص تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات و همچنین کشف جرم و تعقیب و مجازات و نگرش بر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مدون جزائی اسلام، ضابطان دادگستری هستند.

شناخت ضابطان دادگستری، با عنایت به وظایف و اختیارات و مسئولیتهایی که قانون برای آنها احصاء نموده است، از اهمیت زیادی برخوردار است. گفتنی است، ضابطان دادگستری بازوی اجرایی دستگاه قضایی هستند لذا شناخت دقیق و کامل آنها و انواع اختیاراتی که به آنها محول گردیده و والیفی که بر عهده آنها گذاشته شده و مسئولیت‌هایی که برایشان مقرر گردیده است، برای قضات محاکم و قضات تحقیق و سایر مقامات قضائی شاغل در بخش‌های مختلف قضائی از این اجرای احکام، ابلاغ و... ضروری است. شناخت دقیق و کامل ضابطان دادگستری برای مقامات قضائی این امکان را فراهم می‌آورد که در هر مورد اجرای دستورات قضائی را به اشخاص و نهادهایی که صلاحیت و تخصص‌های لازم را داشته و قبلاً تعلیم دیده و با موازین تعسبات آشنا شده‌اند، محول کنند و از دخالت اشخاص غیرصالح و غیرمتخصص ممانعت به عمل آورده، از دخالت ضابطان در امور یکدیگر که منجر به دوباره‌کاری و یا رها شدن کارها و یا عدم انجام صحیح امور می‌گردد جلوگیری کنند.

شناخت انواع ضابطان دادگستری و وظایف و مسئولیتهای آنها برای خود ضابطان نیز ضروری است. در واقع این امکان را برای آنها فراهم می‌آورد که اقتدار خود را در جهت احقاق حقوق مردم و حاکمیت حفظ نموده و وظیفه قانونی خودشان را به نحو احسن انجام داده و از دخالت در امور دیگر ضابطان خودداری کرده و در صورت لزوم از تخصص و کمک‌های آنها در مسیر قانون و انجام وظایف خود بهره‌مند گردند.

از مهمترین عوامل مؤثر در موفقیت سازمان‌ها برای نیل به اهداف مورد نظر، برخورداری از نیروی انسانی توانمند و کارآمد است. از این رو، برای دستیابی به ضابطان

کارا و اثربخش و در یک کلمه بهره ور، آموزش آنان از مهم ترین اقدامات سازمان پلیس محسوب می شود؛ چرا که آموزش، موجب عمق بخشیدن به بینش، بصیرت، دانش و همچنین تواناییها و مهارت های ضابطان شده و موجب تحقق اهداف سازمان با کارایی و اثربخشی مطلوب خواهد شد. آموزش ضابطان در زمینه ی شغل و حرفه ای که در آن فعالیت می نمایند، یکی از ضرورت های انکار ناپذیر است.

• ضابطان دادگستری باید با کسب آموزشهای لازم راههای دسترسی به دادرسی عادلانه و منصفانه را دریابند و در رفتار خود با مردم و به ویژه متهمین نشان دهند که چگونه حافظ حقوق متهمین هستند، بنابراین پس از آموزش آنان باید انتظار رفتار شایسته و در شأن حاکمیت و پلیس را از آنان داشت. از طرفی، عدم رعایت حقوق دفاعی متهمان در فرآیند کیفری از قبیل اعلام حق سکوت و حق دسترسی به وکیل، حق امتناع از ادای هرگونه مطالب تا حد ضرر وکیل مدافع ممکن است ضمانت اجرای اداری و کیفری را برای ضابطان سلبی نماید. از این رو، ضابطان به جهت رعایت هرچه بیشتر حقوق متهمان بایستی آموزشهای لازم را سپری نمایند.

در پایان از مدیر انتشارات محترم جناب آقای دکتر سیدعباس حسینی نیک جهت چاپ این مجموعه کمال تشکر و قدردانی را دارم.

ابراهیم رجبی تاج امیر
تهران، اسفند ماه ۱۳۹۸